

רק על עצמי יכולתי לסמוך! אומרים שיבעת המצליחנים יוצאי ארצות ערב,

שהוריהם נזרקו אל עולם חדש, שבו איבדו בן יום את מעמדם

כתוב שירים. השיר הראשון שלו, זוהרה אלפסייה, פורסם ברבעון קשת. כשעבר לתל-אביב הסתובב בחוגים שלהם הוא קורא בזהמה אינטלקטואלית, בבתי-הקפה בדיונגוף. היה זה ניסיון קצר. "זה היה מיפגש עם מיסד ספרותי שהוא בפירוש מיסדי-אשכנזי. זה היה מאוד קשה ור מאכזב. זה נראה לי מזויף, זר, לא שייך לי."

"החרדה שלי, תחושות הנחיתות היו כלי כגדולות שאפילו לא ניסיתי להתרועע עם משוררים. הם היו בשבילי שמות מפורשים. מעבר להישג. מי אני בכלל? כל ההוויה הדיונגופית נתפסה בדימוינה כהרבה יותר נעלה ממני, כמחוז חפץ שר איני יכול להגיע אליו. תפסתי אותה כי אמת-מידה מוחלטת לישראליות נכונה. חשבת שמה שמשרדים ברדיו זו האמת הצרופה. שרק מוסיקה קלאסית היא מוסיקה טובה. כל הזמן הרגשתי שאני למטה מזה."

"כשהתרועעתי עם האנשים בדיונגוף ור כתבתי בסיגנון מודרני ישראלי בהשפעה רוסית, זיפתי, מתודה ביטון, כי לא אמרתי את מה שאני רוצה להגיד באמת. משהו כל הזמן טירטר בי. לא יכולתי להתייחס לזיוף, להתחזק שקר. האמת, הרצון להגיד מי אני, נשפך החוצה."

את מנחה מרוקאית פירסם ארו בהוצאת עמך: "תוך כדי עריכת הספר עברתי תהליך של חרדה. הגו, הולך לצאת ספר שהוא הדיוקן הריגשי שלי, ובעצם אני לא

רק בכוח המדרפקים

מבטא את עצמי עד הסוף. ואז הלבה הי מארוקאית התחילה לפעפע בתוכי ולהיפלט החוצה."

בספר הנענע שואל ארו: "מה זה להיות אותנטי / לרוץ באמצע דיונגוף ולצעוק ביהודית מרוקאית / מה זה להיות אותנטי / לשת ברזל בצבעונין או להכריז בקול: אני לא קוראים לי זוהרה, אני עייש. / וזה לא וזה לא. / ובכל זאת טופחת שפה אחרת כפה עד פקוע חני-כיים / ובכל זאת תוקפים ריחות דחויים ואהובים / ואני נופל בין העגות / אובד בבלי הקולות..."

משפורסם הספר, ארו היה מופתע מן התגובות. כולם אהבו והעריכו את כישורי גו. "הייתי כמעט בטוח שבעצם רק מאורי קאים יאהבו זאת. כי החומרים בספר מדברים, ריגשית וחוויתית, לאנשים שנגזרו מן ההוויה המארוקאית. לא האמנתי שיהיה איזה אשכנזי שיהאב את השיר. רים, לתמונה, דווקא אנשים רבים קיבלו את שירתי בפתיחות. כדבר חדש, כדבר שמח שקהר בשירה העברית."

"השירים שלי שוברים את הבושה. לי עלות על הדעת שאני אכתוב מארוקאית בשיר? האמת היא, שהייתי צריך לעבור תהליך של מחאה פנימית מאוד עמוקה. חלק חושבים ששירי הם ניסיון לשחזר את העבר. זה לא נכון, כי לא גדלתי בי מארוקו. אני רק מנסה לבטא את העימות בין שתי התרבויות בתוכי. אני מנסה לגשש אחר מציאות חדשה, שלא תקפח בתוכי את התחושות הקודמות ואת ההוויות החדשות. את זה — אני חייב לומר — עוד לא מצאתי."

את המניעים לשירתו הוא מסביר כמצור קות. "אני מאמין שמשורר אמיתי, זה שצריך להוציא זאת בשירה, נזקק לשירה מטעמים איגואיסטיים, מטעמים של אובדן של חיפוש דרך לקומוניקציה עם הסביבה. לכתוב שיר זה כמו לזרוק כפפה להצהיר על כוונות ליצירת קשר". ארו מסביר שהוא מתמודד כמשורר עם שלושה נדבכים של מצוקות: "אני רוצה לפרוץ את העיוורון שלי במובן של הגבית לית של הסביבה. אני רוצה לפרוץ את המארוקאיות שלי. להפוך מנספח ערתי לי-ישראל, האומר: אני שווה לכל אחד."

מישפחת עזרים בשנות ה-50: במארוקו (למעלה) ובדרך עיירת-פיתוח, באנו לארץ הקודש וזרקו אותנו לצריפים"

"הבעייה שלי היא אידיאולוגית. יש לי הזדהות עמוקה עם קבוצות מקופחות בכלל."

לכן גם עורר את תמתם של חבריו כי פאקולטה, כשהעזו לקום ולקבוע אמר-רות סוציולוגיות חדשות. "העבר שלו רודף אותי". אמרו עליו פרופסורים חבי-רים. במחקרו, שאותו פירסם בשפה ה-אנגלית, הוא קובע שתי עובדות: בארץ נוצר מבנה מעמדי-עדתי, ויש הגמוניה תרבותית אשכנזית.

"מי אני בכלל?"

מיתח התקדם במסלול האקדמי לפי כל הכללים. ארו ביטן עבד כי עובד סוציאלי באשקלון, אך המשיך ל-

מאורעות ואדיסאלוב, הזדהו סמי וחבריו עם המפגינים. "המנהל הודעו לשמוע ש"אנחנו, הבסדרים — אלה שעוברים את תהליך הישראליות — גם אנחנו מרגישים ככה."

סמי התחיל ללמוד פסיכולוגיה אך עבר לסוציולוגיה, כי ידע שדרכה יוכל להבין ואולי גם לשנות את המציאות הקיימת. אחר-כך נסע לארצות-הברית ושם סיים את עבודת הדוקטורט שלו, באוניברסיטת לוס-אנג'לס.

"ראיתי שהתעלמות מעולם אחד לא תפתור את הבעייה. בעיראק הייתי ילד בקהילה ערבית, בארץ — בקהילה יהודית מיורחית, ובקהילה יהודית אשכנזית. לכן באמריקה היה לי הרבה יותר קל. פיתחתי יכולת לתפקד בכמה תרבויות." סמוחה מדגישה שלו עצמו אין בעייה של ריגשיקיות או מרירות אישית:

ארו ביטון, סמי סמוחה, דודו אלהרר ואבי ברדוגו הבינו, שכדי להצליח עליהם להתאמץ יותר מאחרים; שאם ברצונם לפרוץ את מעגל המצוקה הנפשית שהיו מצויים בה, עליהם לגייס כוחות-גפש רבים.

"כל השנים עבדתי יותר קשה כשביל להגיע אל אותם הישגים" מספר סמוחה. "כי תנאי הפתיחה שלי היו יותר גרועים. לא קיבלתי שום עזרה מהורי — במתן הדרכה, במימון. תמיד עבדתי ולמדתי. תמיד חייתי בתחושה מעורבת. הבנתי שכדי להתקדם אני חייב לתפקד לפי כלי לים ישראליים, וכדי לתפקד בבית אני צריך משהו אחר. זה היה די ברור לי שהדברים מסובכים ושאיני צריך לתפקד בכמה עולמות בבת-אחת." כבר בשביעית הוא היה מודע לבעייה העדתית במלוא חריפותה, ב-59', כשפרצו